

Michelangelo
**IZTIRAP
VE
COŞKU**
II. CİLT

BIYOGRAFİK ROMAN

Irving Stone

Türkçesi: Feyza Akgün

Irving Stone

1903 yılında San Francisco'da doğmuş, 1989'da Los Angeles'ta ölmüştür. Yazdığı biyografik romanlarla tanınmıştır. Abraham Lincoln, Charles Darwin, John Adams, Vincent van Gogh, Michelangelo, Sigmund Freud, Jack London gibi isimlerin hayatlarını romanlaştırmıştır.

Yazarın Vincent van Gogh hakkında yazdığı eser en başarılı eserlerinden biridir ve 1956 yılında, Kirk Douglas'ın başrol oyuncululuğuyla beyaz perdeye aktarılmıştır. Öne çıkan eserlerinden bir diğeri olan Michelangelo hakkındaki romanı için de uzun yıllar İtalya'da yaşamıştır.

Yazarın, Freud'a dair yazdığı İnsan Ruhunun Derinliklerinde ve Jack London'a dair *Doludizgin Bir Denizci* *Jack London* isimli eserleri Türkçeye kazandırılmıştır.

Michelangelo
İztırab ve Coşku

II. Cilt

Irving STONE

Türkçesi:
Feyza AKGÜN

Michelangelo
Iztrrap ve Coşku
II. Cilt

Özgün Adı
The Agony and the Ecstasy

Cümle Yayınları: 27
Biyografi Dizisi: 8

Yayın Yönetmeni
Muhsin METE

Son Okuma
Ayşe DEMİR

Teknik Hazırlık
Kelime Yayıncılık

Kapak ve Sayfa Tasarımı
Sarakusta
www.sarakusta.com.tr

Bu kitabın tüm yayın hakları © Kelime Yayıncılık tarafından
© 1961 Doubleday'den alınmıştır.

Birinci Baskı, Kasım 2015

Takım Numarası: 978-605-9147-16-3

ISBN: 978-605-9147-18-7

Yönetim Adresi

Kelime Yayıncılık Reklam Tic. Ltd. Şti.
Reşit Galip Cad. Hatır Sok. No: 23/2 G.O.P / ANKARA
Telefon: (0312) 437 08 85 - 437 08 86
Faks: (0312) 437 08 87
e-posta: bilgi@kelimeyayincilik.com
www.cumleyayinlari.com

Baskı

Dumat Ofset
Bahçekapı Mah. 2477 Sokak No: 6 Şaşmaz - Etimesgut / ANKARA
Telefon: (0312) 278 82 00 pbx
Faks: (0312) 278 82 30
www.dumat@dumat.com.tr

Cümle Yayınları, Kelime Yayıncılık'ın tescilli markasıdır.

Altıncı Bölüm

Dev

Floransa Loncalarının başkanına ait olan kahverengi taş binayı seyrederken Floransa'nın Haziran güneşi yüzünü yalıyordu. Roma'dan komisyonsuz ve birikimsiz dönerken Argiento'yu, Ferrara'nın dışındaki bir çiftlikte yaşayan ailesinin yanına göndermek zorunda kaldı. Kendisi de baba evine dönecekti. Lodovico, Roma'da kazandıklarından istifade edip şimdi yaşadıkları geniş eve yatırım yapmıştı. Bu nedenle Michelangelo evin ön kısmında, en iyi odaya yerleştirildi. San Pietro Maggiore'de küçük bir ev satın almış, onun geliriyle de Santa Croce'de Buonarroti ailesine ait tartışmalı arazi üzerindeki soru işaretlerini kaldırmıştı. Nispeten daha gözde bir mekân olan St. Proculus'taki bu evi kiralamıştı son olarak. Enfes Pazzi Sarayı'na bir blok uzaktaydı.

Lucrezia'nın ölümü Lodovico'yu yaşlandırmıştı. Yüzü daha ince, yanakları çöküktü, saçını kalın bir kütle hâlinde omuzlarına kadar uzatmıştı. Jacopo Galli'nin de tahmin ettiği gibi, Buonarroto ve Giovansimone için

kurmuş olduğu işten bir şey çıkmamıştı. Buonarrato sonunda Porta Rossa'ya yakın bir yün dükkânına yerleşmişti; Giovansimone parçalanmış bir çocuktuk, ilgisi olmayan işlere giriyor, sonra birkaç hafta ortalıktan kayboluyordu. Zar zor okuyup yazabilen Sigismondo hâlâ Pisa'ya düşmanlık güden Floransa'ya paralı askerlik yapıp birkaç scudi kazanıyordu. Lionardo da ortadan kaybolmuştu, kimse hangi manastıra gittiğini bilmiyordu. Yengesi Cassandra ve amcası Francesco'nun başı ise ufak rahatsızlıklardan kurtulamamıştı.

Michelangelo ve Granacci uzun uzun kucaklaştılar, biraraya gelmekten mutluluk duyuyorlardı. Geçen yıllar süresince Granacci bir servet kazanmıştı ve Ghirlandaio'nun atölyesindeki Jacopo'nun sevinçle aktardığı dedikodulara göre Porta Romana'nın üst kısmında kalan Bellasguarda tepelerindeki villasında bir metresi vardı. Granacci hâlâ Ghirlandaio'ya yardım ediyor, karşılığında da stüdyoyu kendi işleri için kullanıyordu. Michelangelo'nun masasındaki çizimleri karıştırdı.

“Görüyorum ki işe açıksın.”

“Floransa'daki en iyi stoğa sahip dükkân.”

“Hiç müşteri var mı?”

“Yok. Soggi'ye katılacağım.”

Granacci kıkırdadı. “Çok başarılı. Daha geçenlerde Yeni Pazar'a yakın kasap dükkânı satın aldı.”

“Bertoldo'nun baldır yontma metodu.”

Ağaçların altında Osteria'ya gitmek için yola koyuldular. Via dei Proconsolo'dan sola döndüler, Badia Kilisesi'ni

geçtiler, Baccio d’Agnolo tarafından tasarlanmış olan Serristori Sarayı ile Borgo dei Greci ve Via dei Benci’ye girdiler. Burada antik Ghibelline Sarayı ve Alberti saraylarından ilki bulunuyordu. Sütunlu bahçesi ve sütunbaşıları Giuliano da Sangallo tarafından tasarlanmıştı.

Floransa onunla konuşuyordu. Taşlar onunla konuşuyordu. Karakterlerini, değişen yapılarını, gömülü katmanlarının gücünü hissetti. Mimaride pietra serenanın kullanıldığı yere dönmek ne müthişti. Bazı insanlar taşın canlı olmadığını düşünür, “taş gibi soğuk”, “taş gibi sert” derler. Parmakları onun hatları üzerinde bir kez daha dolaşırken dünyadaki en canlı, en ritmik, duyarlı, uysal, sıcak, dirençli, renkli ve hayat dolu maddeydi.

Restoran Lungarno’da incir ağacının gölgelediği bir bahçeydi. Aynı zamanda aşçı olan, restoran sahibi nehre inip, iple bağlanmış bir sepet çıkardı. Bir şişe Trebbiano’yu önlüğüyle kurulayıp, masada açtı. Michelangelo’nun dönüşüne içtiler.

Topolino’ları görmek için tanıdık Settignano tepelerine tırmandı. Bruno ve Enrico evlenmiş, her biri kendi için evin uzak köşelerine birer oda eklemişti. Ailenin şimdiden beş torunu vardı ve gelinlerin ikisi de tekrar hamile kalmıştı.

“Bu hızla devam ederseniz, Topolinolar, Floransa’daki bütün pietra serenaya hâkim olacak.”

“Devam edeceğiz,” dedi Bruno. Anneleri, “Arkadaşın Contessina de Medici’nin kızı öldükten sonra bir oğlu oldu,” diye ekledi.

Contessina'nın Floransa'dan uzaklaştırılmış olduğunu duymuştu. Fiesole'nin kuzey yamacındaki bir köy evinde kocası ve oğluyla sürgün hayatı yaşamaktaydı. Kayınpe-
deri Nicolo Rodolfi, Piero'yu Floransa kralı olarak geri
getirtip Cumhuriyeti yıkmak için komplo düzenlemek
suçuyla asılmış, evlerine ve mallarına el konulmuştu. Yıl-
larca onu görmemiş olmasına rağmen Contessina'ya olan
sevgisi değişmemişti.

Ridolfi Sarayı'nda gerçek anlamıyla istenmemişti. Bu
yüzden ziyarete de gitmedi. Şimdi fakirlik ve utanç için-
de yaşarken nasıl olur da ziyaretine giderdi? Talihsizlik
yakalarını bırakmadığına göre herhangi bir ziyaret acıma
olarak anlaşılmaz mıydı?

Geçen beş sene boyunca şehrin kendisinde de belirgin
değişimler yaşanmıştı. Signoria Meydanı'nda yürüyen
insanlar, Savonarola'nın vücudunun yakıldığı yerden
başlarını utanç içinde önlerine eğip geçiyorlardı. Aynı za-
manda bilinçlerini Savonarola'nın yıktığı şeyleri yenile-
riyle değiştirerek kontrol altına almaya çalışıyorlardı. Bu
nedenle sarraflar, gümüşçüler, terzi ve işlemecilerinden
terra-cotta tasarımcılarına, ahşap mozaikçilerine, tezhip
sanatçılara ve müzik aletlerine para akıyordu.

Michelangelo'nun sarayda sık sık gördüğü ve Lorenzo de
Medici'nin politikadaki en parlak genç olarak yetiştirdiği
Piero Soderini şimdi *gonfaloniere* yani Floransa belediye
başkanı olarak Floransa Cumhuriyeti'nin başında bulu-
nuyordu.

Lorenzo ile Savonarola arasındaki ölümcül savaştan beri
ilk defa Floransa'daki gruplar arasındaki uyumu sağla-

mıştı. Floransa'dan kaçmış olan sanatçılar, şehirdeki hareketliliği hissetmeye başlayınca Milan, Venedik, Portekiz ve Paris'ten dönmeye başladılar. Bunlar arasında Piero di Cosimo, Filippino Lippi, Andrea Sansovino, Benedetto da Rovezzan, Leonardo da Vinci, Benedetto Buglioni vardı. Savonarola'nın gücü ve etkisiyle durdurulmuş olan işler yeniden başladı: Botticelli, Il Cronaca olarak bilinen mimar Pollaiuolo, ozan Rosselli, Lorenzo di Credi, Medici heykel bahçesindeki soytarı ve skandalları yayan kişi Baccio da Montelupo dönenler arasındaydı. On iki üyelik bir lonca organize ettiler, Rustici'nin devasa heykel stüdyosunda aylık düzenlenen yemeğe her bir üyenin dört misafir getirme hakkı vardı. Üyelerden biri olan Granacci de Michelangelo'yu davet etti, ancak Michelangelo çalışmaya başlamadıkça katılmayacağını söyledi.

Geldiğinden beri pek neşeli günler geçirmemişti. Roma'ya giderken bir çocuğu, ama oradan bir yetişkin olarak mermerden dağlar yaratmaya hazır hâlde dönmüştü. Şimdi ise hem yatak odası hem de çalışma odası işlevini gören odanın duvarına çivilediği Merdivendeki Meryem ve Sentorlar çalışmalarına bakarken Floransa'nın Baküs ya da Pieta'dan hiç haberi olmayacağı gerçeğini umutsuzluk içinde düşündü.

Jacopo Galli hâla Roma'da onun için çalışıyordu: Brüt'nden Mouscron kardeşler Pieta'yı görmüş ve Merdivendeki Meryem'le ilgilenmeye başlamışlardı. Bu kardeşler İngiltere'den Roma'ya kumaş getiriyorlardı. Galli, Mouscron'ların Roma'ya yapacakları bir sonraki ziyarette muhteşem bir anlaşma imzalayabileceklerini düşünmekteydi. Bunun yanında, Siena Katedrali'ndeki amcası

Papa II. Pius'a ait aile sunağını şereflendirmek için gerekli olan figürleri yaptırmak üzere Michlangelo'yla çalışmayı düşünen Kardinal Piccolomini vardı.

“Galli olmasaydı işsiz kalırdım. Çimenler büyürken atlar açlıktan ölür.” diye kendi kendine düşünmekteydi Michelangelo.

Döner dönmez ilk işi Duomo'ya gidip bazılarının “ince parça”, bazılarının da “naif” dediği beş metrelik bloğu incelemek oldu. Ondan fikirler çıkarmaya çalışıyordu. Beppe'ye dönüp,

“Sağlam mermer.” dedi.

Gece mum ışığında Dante ve Eski Ahit'ten okudu. Kahramansal bir tema arayışına girmişti. Loncanın ve katedral görevlilerinin devasa blok hakkında kararsız kaldıklarını duymuştu. Pek çoğu Milan'daki Santa Maria della Grazie'nin yemekhanesi için yaptığı Son Akşam Yemeği tablosu ve atlı Kont Sforza heykeliyle ulaşılamaz üne kavuşan Leonardo da Vinci'ye bu işi vermek istiyordu.

Michelangelo ahlaki suçlamalardan aklanmış ve on sekiz sene önce Milano'ya giden Leonardo ile hiç tanışmamıştı. Ama Floransa'daki sanatçılar onun İtalya'daki en büyük zanaatkâr olduğunu söylüyordu. Öfkeli ve şaşkın olan Michelangelo, Leonardo'nun Meryem ve Çocuğu ile St. Anne'nin sergilenmekte olduğunu duyunca Santissima Annunziata'ya gitti. Panonun önünde durduğunda kalbi deli gibi atıyordu. Çizimde böylesi bir orijinallik, figürlerde böylesi gerçekliği daha önce hiç görmemişti. Tabii kendi çalışmaları dışında. Masadaki folyoda kolları

ve bacakları açık, arkadan görülen bir erkek figürünün çizimi vardı. Daha önce hiç kimse bir erkek figürünü böylesine canlı ve ikna edici sunmamıştı. Leonardo'nun da diseksiyon yaptığından emin oldu. Üç figürün önüne bir sıra çekip kopyalamaya koyuldu. Kiliseden ayrılırken kendini yola gelmiş, dersini almış hissediyordu. Eğer kurul komisyonu Leonardo'ya verilirse bu karara kim karşı çıkabilirdi? Baküs ve Pieta hakkında kuzeye gelen birkaç haber yeteneğini ispatlayabilir miydi?

Leonardo komisyonu reddetti. Onun için heykel zanaatkarlara layık olan değersiz bir sanattı. Michelangelo haberi aldığı anda karmaşık duygulara kapıldı. Duccio bloğunun serbest kalmasından ve Leonardo da Vinci'nin yarışın dışında olmasından memnundu, ama bütün Floransa'nın diline dolanan küçümseyici yorumu nedeniyle gücenmişti.

Şafak sökmeden uyandı, alelacele giyinip Via del Proconsolo'yu koşarak geçti ve Duomo atölyesine vardı. Sütunun köşesinde bekledi. İlk gün ışığının diagonal ışınları mermerin üzerinden akıp geçiyordu. Kendi gölgesi de bir devin gölgesine dönüşmüştü. Nefesini tuttu. İncil'den bildiği kadarıyla Davut'un hikâyesini düşündü. "O sabah Golyat'la karşılaştığında Davut böyle hissetmiş olmalı" dedi kendi kendine.

Eve döndü, Davut'la ilgili bölümü yeniden okudu. Günlerdir Davut'a uygun erkeksi, güçlü figürler çizmeye çalışıyordu zihninde. Medici Sarayı'ndan tanıdığı Gonfaloniere Soderini'ye, Yün Loncası'na, katedralin çalışma merkezine tasarı üzerine tasarı yolladı. Ama hiçbir şey olmadı. Çıkmaza girmiş, mermer ateşiyle yanıyordu.

Babası, onu dairenin arka kısmında kalan oturma odasındaki deri sandalyede bekliyordu. Kucağında Roma postasıyla gelmiş bir zarf vardı. Michelangelo bir bıçakla zarfı açtı. İçinde Jacopo Galli'nin el yazısıyla yazılmış bir mektup duruyordu. Kardinal Piccolomini ile anlaşmaya varmak üzere olduğunu yazıyordu. Ancak bu, isteyeceği tarzda bir anlaşma olmayabilirdi. "Yine de seni uyarmalıyım, isteyeceğin ya da hak edeceğin bir anlaşma değil."

"Oku bana," diye seslendi Lodovico. Koyu amber rengindeki gözleri zevkle parlıyordu.

Michelangelo'nun yüzü, Andrea Bregno sunağının dar nişlerine sığacak küçüklükte tamamen giyinik on beş tane figür yapacağını öğrendiğinde asıldı. Çizimleri Kardinal tarafından onaylanacak ve ekselansları son heykeli beğenmediği takdirde baştan yapılacaktı. Beş yüz düka ödenecek ve Michelangelo üç yıl boyunca başka bir sözleşme yapamayacaktı. Bunun için son heykelin de tamamlanıp onay olması gerekiyordu. Lodovico ellerini göğsünün üzerinde ısıtıyordu.

"Üç yıllık anlaşma için beş yüz düka, Roma'da kazandığın kadar iyi değil, ama kiramıza eklenince mütevazı bir gelir olur." dedi Lodovico.

"Tam olarak öyle değil, Baba. Mermeri de benim ödemem gerekiyor. Eğer Kardinal onaylamazsa bütün heykelleri baştan yapmam gerekecek."

"Ne zamandan beri bir kardinali memnun edemiyorsun? Galli gibi becerikli bir bankacı İtalya'daki en iyi heykel-

leri yaptığına garanti vermek istiyorsa, sen neden endişeleniyorsun? Avans olarak ne ödeyecekmiş? Erken ödeyen iki katını verir.”

“Avans yok.”

“Malzemeleri nasıl tedarik edeceğini düşünüyorlar? Parayı benden alacağını mı zann ediyorlar?”

“Hayır Baba, bunda daha fazlasını bildiklerini düşünüyorum.”

“Tanrı’ya şükür! Avans olarak yüz düka verecekse Galili anlaşma yapсын. Böylece işimizi güvence altına almış oluruz.”

Michelangelo bir sandalyeye çöktü.

“Üç yıldır heykel yapıyorum. Bir kez olsun kendi seçtiğim figürü yapamadım.”

Sandalyeden fırladı, koşarak dışarı çıkıp kapıyı arkasından gürültüyle kapattı. Kestirme yoldan Bargello’yu ve Firenze Meydanı’nı geçti. Dar bir sokaktan Signoria Meydanı’nın aydınlığına çıktı. Gri kül kümesini geride bıraktı. Bu, Savonarola’nın yakıldığı noktayı anmak için yerleştirilmiş bir yığındı. Signoria’ya açılan geniş merdivene yöneldi. Solunda, üç basamağını tek seferde çıktığı taş merdiven vardı.

Buradan Floransa Konseyi’nin toplandığı yüksek tavanlı konsey salonuna geçti. Burası bin kişiyi alabilirdi. Büyük salon bir masa ve birkaç sandalye dışında boş sayılırdı.

Sol tarafında hâkimin bulunduğu odalara yöneldi. Burada bir zamanlar arkadaşı Gianfrancesco Aldovrandini’nin